

1 Teret dokazivanja

1.1 Koja su pravila u vezi s teretom dokazivanja?

Kako bi sud priznao tvrdnju koju je iznijela stranka u sporu, stranka koja na nju upućuje mora je dokazati s pomoću bilo kojeg dopuštenog dokaznog sredstva predviđenog zakonom. To znači da postoji skup postupovnih radnji različitih vrsta razvrstanih u kategorije, ovisno o fazi sudskog postupka.

Na temelju članka 153. Zakona o parničnom postupku sve sporne činjenice koje su relevantne za donošenje pravorijeka u sporu i njihove međusobne veze moraju se dokazati, a na temelju članka 154. Zakona o parničnom postupku svaka stranka mora utvrditi činjenice na kojima se temelje njezini zahtjevi i prigovori.

1.2 Postoje li pravila prema kojima su određene činjenice izuzete od tereta dokazivanja? U kojim slučajevima? Je li moguće predočiti dokaze kako bi se pokazalo da određena pravna pretpostavka nije valjana?

Na temelju važećeg nacionalnog prava činjenice za koje je utvrđena pravna pretpostavka izuzete su od tereta dokazivanja. Dokazi podneseni kako bi se dokazalo da određena pravna pretpostavka nije valjana dopušteni su u svim slučajevima, osim ako je to zabranjeno zakonom (članak 154. stavak 2. Zakona o parničnom postupku).

Osim toga, izuzeće od tereta dokazivanja primjenjuje se na činjenice s kojima su javnost i sud po službenoj dužnosti naizgled upoznati te o kojima sud mora izvjestiti stranke (članak 155. Zakona o parničnom postupku).

U vezi s tim, sud nakon pokretanja sudskog postupka mora sastaviti popis na kojem su navedene činjenice koje se trebaju dokazati, stranke koje ih moraju dokazati i stranke na kojima leži teret dokazivanja. Sud isto tako odlučuje o zahtjevima za izvođenje dokaza koje su podnijele stranke i prihvaća dokaze koji se smatraju primjerenim, dopuštenim i potrebnim dokazom (članak 146. Zakona o parničnom postupku).

1.3 U kojoj mjeri sud mora biti uvjeren u neku činjenicu kako bi presudu temeljio na postojanju te činjenice?

Činjenice na koje stranke upućuju za potporu svojim zahtjevima moraju se potkrijepiti relevantnim dokaznim sredstvima propisanim zakonom. Sud mora razmotriti svaki dokaz kako bi utvrdio njegovu težinu u predmetu (tj. razliku između službene i privatne isprave).

2 Izvođenje dokaza

2.1 Mora li stranka uvijek podnijeti zahtjev za izvođenje dokaza ili sudac u određenim predmetima može izvesti dokaze na vlastitu inicijativu?

Dokazi u parnici izvedu se na temelju pisanog zahtjeva dotične stranke ili prijedloga izrečenog usmeno tijekom rasprave u skladu s pravilima za primjenu načela slobodnog raspolaganja zahtjevima.

Međutim, ako sud smatra da su određeni dokazi relevantni za neki spor, može na vlastitu inicijativu naložiti izvođenje tih dokaza.

Stranka u svojem zahtjevu za izvođenje dokaza navodi činjenice i dokazna sredstva koje će upotrijebiti kako bi potkrijepila te činjenice.

Stranka u svojem zahtjevu kojim traži dopuštenje da ispita svjedoka mora navesti pitanja koja će postaviti svjedoku, ime i prezime i adresu svjedoka te datum na koji stranka želi da se svjedok pozove.

Zahtjev za postavljanje pitanja protustranci mora sadržavati pitanja koja će se postaviti drugoj strani.

U zahtjevu za prihvatanje svjedočenja vještaka moraju se navesti područje stručnog znanja vještaka, predmet mišljenja vještaka i zadaća vještaka.

2.2 Ako je zahtjev stranke koji se odnosi na izvođenje dokaza odobren, što slijedi?

Nakon što odobri zahtjev za izvođenje dokaza, sud donosi rješenje u kojem određuje razdoblje za izvođenje dokaza. To razdoblje počinje od trenutka sudske rasprave tijekom koje je pokrenut zahtjev, uključujući za stranku koja se nije pojavila na sudu iako je propisno pozvana.

Na temelju članka 131. stavka 1. i članka 127. stavka 2. Zakona o parničnom postupku stranke moraju navesti dokaze i konkretne okolnosti koje ti dokazi potkrepljuju te predočiti sve pisane dokaze koji su im dostupni u trenutku podnošenja zahtjeva i u trenutku primitka očitovanja protustranke.

Na temelju članka 158. Zakona o parničnom postupku, ako je prikupljanje pojedinih dokaznih predmeta dvojbeno ili posebno problematično, sud može odrediti razdoblje za prikupljanje dokaza i nastaviti s odlučivanjem u predmetu bez predmetnih dokaza ako se oni ne prikupe u utvrđenom razdoblju. Dokazi se mogu izvoditi u kasnijim fazama postupka, pod uvjetom da se time neopravdano ne uspori postupak.

2.3 U kojim slučajevima sud može odbiti zahtjev stranke za izvođenje dokaza?

Sud može odbiti zahtjeve za pribavljanje dokaza donošenjem posebnog rješenja ako činjenice koje neka stranka želi dokazati nemaju utjecaj na predmet i ako zahtjevi za pribavljanje dokaza nisu podneseni na vrijeme. Ako stranka zatraži da se radi utvrđivanja neke činjenice sasluša nekoliko svjedoka, sud može prihvatiti samo neke od predloženih svjedoka. Ako sporna činjenica nije utvrđena, pozivaju se drugi svjedoci (članak 159. Zakona o parničnom postupku).

2.4 Koji različiti načini dokazivanja postoje?

U Zakonu o parničnom postupku predviđena su sljedeća dokazna sredstva:

izjave svjedoka, koje su uređene odredbama članaka od 163. do 174.

objašnjenja stranaka:

kojima se potvrđuje određena činjenica

koja su dana kao odgovor na konkretna pitanja

izjave koje su dale stranke uređene su odredbama članaka od 175. do 177. Zakona o parničnom postupku

pisani dokazi, koji su uređeni odredbama članaka od 178. do 194. Zakona o parničnom postupku:

službene isprave

privatne isprave.

Pisane dokaze mogu predočiti obje stranke, ali ih može zatražiti i sud. Pisani dokazi mogu se predočiti u tiskanom ili elektroničkom obliku. Ako se izlažu u tiskanom obliku, sud osim tiskanog primjerka može zahtijevati da se dokument izloži i u elektroničkom obliku. Ako stranka predoči presliku nekog dokumenta, može joj se naložiti da predoči i izvornik tog dokumenta (članak 183. Zakona o parničnom postupku).

Dokumenti se obično podnose na bugarskom jeziku. Ako se dokumenti podnose na stranom jeziku, mora im se priložiti ispravan prijevod na bugarski jezik, koji je stranka ovjerila.

Na temelju članka 187. Zakona o parničnom postupku, ako sud bez poteškoća može prikupiti tiskane materijale, dovoljno je navesti mjesto na kojem su materijali objavljeni.

Sud može naložiti da stranke ili treće strane koje nisu uključene u predmet dostave pojedine pisane dokaze. Na temelju članaka 190. i 192. Zakona o parničnom postupku svaka stranka može zatražiti od suda da izda takav nalog, a sud temelji svoju odluku na svim dokazima kojima raspolaže. Kako bi se pribavili pisani dokazi od treće strane, sudu se mora podnijeti poseban pisani zahtjev. Primjerak zahtjeva dostavlja se predmetnoj trećoj strani.

Iako stranke imaju zakonsku obvezu iznošenja dokaza, one mogu to odbiti ako se dokument odnosi na njihov privatni život ili privatni život člana njihove obitelji i ako bi zbog iznošenja dokaza bili izloženi sramoti ili kaznenom progonu. U tom slučaju sud može naložiti stranci da predoči dijelove dokumenta, ako su ispunjeni određeni uvjeti.

Na temelju nacionalnog prava stranke mogu osporiti vjerodostojnost pisanog dokumenta koji je podnijela protustranka, ali to moraju učiniti do trenutka primitka očitovanja na njihov podnesak. Ako se dokument predoči tijekom rasprave, prigovor se mora podnijeti prije završetka rasprave. Ako protustranka želi upotrijebiti osporavani dokument, sud nalaže ispitivanje njegove vjerodostojnosti. Teret dokazivanja leži na stranci koja osporava vjerodostojnost dokumenta. Ako osporavani dokument ne sadržava potpis stranke koja osporava njegovu vjerodostojnost, teret dokazivanja leži na stranci koja je predočila dokument. Sud, nakon što je proveo istragu radi utvrđivanja vjerodostojnosti osporavanog dokumenta, odlučuje je li izvoran ili krivotvoren. Sud može tu odluku uključiti u presudu o tom predmetu (članci od 193. do 194. Zakona o parničnom postupku).

Pravila o vještacima utvrđena su u člancima od 195. do 203. Zakona o parničnom postupku.

Vještaci se imenuju na zahtjev stranaka ili na vlastitu inicijativu suda. Vještaci podnose svoja izvješća barem tjedan dana prije zakazanog datuma rasprave na kojoj se izvješće mora prihvatiti.

Ako se zaključak vještaka ospori, sudac može imenovati još jednog vještaka ili više njih. Sud isto tako može zatražiti od vještaka da revidira svoje mišljenje ili da dostavi drugo mišljenje o predmetu.

Pravila o vizualnom pregledu i certificiranju utvrđena su u člancima od 204. do 206. Zakona o parničnom postupku.

Sud može, na zahtjev stranaka ili prema vlastitom nahođenju, naložiti da se pokretna ili nepokretna imovina pregleda vizualno ili da se osoba certificira uz sudjelovanje svjedoka ili vještaka koje je imenovao sud ili bez njihova sudjelovanja.

Vizualni pregledi i certificiranje metode su prikupljanja i provjeravanja dokaza. One su u nadležnosti cijelog suda i mogu se delegirati na člana suda ili na drugi sud.

Sud obavješćuje stranke o datumu i mjestu vizualnog pregleda. Sastavlja se izvješće o vizualnom pregledu, u kojem se navode nalazi pregleda, objašnjenja vještaka i izjave svjedoka ispitanih na mjestu pregleda.

2.5 Na koji se način od svjedoka dobivaju dokazi te kako se ti načini razlikuju od onih pomoću kojih se dokazi dobivaju od vještaka? Kakva su pravila u vezi s pisanim dokazima i izvješćima/mišljenjima vještaka?

Dokazi se od svjedoka prikupljaju njihovim ispitivanjem. Izjave svjedoka podnesene u pisanom obliku nisu dopuštene. Zaključci vještaka podnose se u pisanom obliku barem tjedan dana prije zakazanog datuma rasprave, a nakon toga se čitaju na sudu i prihvaćaju kao dokaz. Sud i stranke mogu postavljati pitanja vještacima.

2.6 Imaju li neki načini dokazivanja veću težinu od drugih?

U nacionalnom postupkovnom pravu nije predviđeno da neke vrste dokaza imaju veću težinu od drugih. Dokazi se razmatraju u njihovoj suštini i cijelosti na dan ocjene dokazanih činjenica s pomoću kojih se utvrđuje razlog djelovanja.

2.7 Je li za dokazivanje određenih činjenica obvezna primjena određenih načina dokazivanja?

U određenim slučajevima izričito propisanim zakonom, kao što je potvrđivanje pravnih poslova za koje je potreban pisani akt, dopušteni su isključivo pisani dokazi. Izjave svjedoka nisu dopuštene u sljedećim slučajevima: pobijanje sadržaja službene isprave, utvrđivanje okolnosti za koje se moraju dostaviti dokazi u obliku pisanog akta, potvrđivanje ugovorâ čija vrijednost premašuje 5000 BGN, osim ako je ugovor sklopljen između bračnih drugova, predaka ili potomaka u izravnoj liniji, krvnih srodnika do četvrtog koljena ili srodnika po tazbini do uključno drugog koljena, namira novčanih obveza utvrđenih na temelju pisane odluke, potvrđivanje pisanih sporazuma kojih je stranka u sporu koja zahtijeva prihvaćanje svjedoka potpisnica ili izmjena ili raskid takvih sporazuma, pobijanje sadržaja privatnog dokumenta koji potječe od stranke.

2.8 Jesu li svjedoci zakonski obvezni svjedočiti?

Nitko ne može odbiti dati iskaz osim ako je izričito oslobođen toga na temelju zakona.

2.9 U kojim slučajevima mogu odbiti svjedočenje?

Osim odvjetnika stranaka ili izmiritelja u sporu, sljedeće osobe mogu odbiti dati iskaz: preci ili potomci stranaka u izravnoj liniji srodstva, njihova braća i sestre, srodnici po tazbini u prvom koljenu, braćni drugovi, bivši braćni drugovi ili nevjenčani partneri (članak 166. Zakona o parničnom postupku). Sud ocjenjuje iskaze svjedoka s obzirom na sve ostale informacije dostupne u predmetu, uzimajući u obzir osobni interes koji bi svjedok mogao imati u vezi s predmetom.

2.10 Je li moguće kazniti osobu koja odbije svjedočiti ili je prisiliti da svjedoči?

Na temelju članka 163. Zakona o parničnom postupku svjedoci se moraju pojaviti na sudu i dati svoj iskaz. Ako svjedok ima opravdane razloge zašto ne daje iskaz ili ne odgovara na određena pitanja, sudu mora iznijeti te razloge u pisanom obliku prije rasprave na kojoj je trebao dati iskaz te mora predočiti potrebne dokaze kojima će ih potvrditi (članak 167. Zakona o parničnom postupku). Ako svjedok ne odgovori na sudski poziv i ne pojavi se na sudu, može mu se izreći novčana kazna te sud može naložiti pravosudnoj policiji da ga dovede pred sud.

2.11 Postoje li osobe koje ne mogu svjedočiti?

Dokazi se mogu pribaviti od svih stranaka osim od onih navedenih u točki 6.B, čak i ako su lišene pravne i poslovne sposobnosti ili imaju interes u pogledu ishoda spora. Sud ocjenjuje iskaz svjedoka uzimajući u obzir lišenost pravne i poslovne sposobnosti ili osobni interes.

2.12 Koga je uloga suca i stranaka u saslušanju svjedoka? Pod kojim uvjetima svjedok može svjedočiti videokonferencijskom vezom ili uz primjenu drugih tehničkih rješenja?

Swjedoci se prihvaćaju na zahtjev stranaka ili na vlastitu inicijativu suda. Sudski poziv svjedoku dostavlja se na adresu koju je navela stranka koja ga poziva. Ako je adresa neispravna, sud određuje rok do kojeg ta stranka mora navesti novu adresu.

Svaki svjedok kojemu je propisno uručen sudski poziv i koji se pojavi na sudu ispituje se pojedinačno u prisutnosti stranaka. Swjedok može biti ispitao više puta. Sud ocjenjuje iskaz svjedoka uzimajući u obzir sve ostale dokaze prikupljene u predmetu. Na temelju članka 170. Zakona o parničnom postupku prije saslušanja svjedoka sud ga obavješćuje o njegovoj odgovornosti za davanje lažnog iskaza i zapisuje njegove osobne podatke. Sud može saslušati svjedoka prije zakazanog datuma rasprave ili provesti ispitivanje izvan suda ako ima opravdan razlog za to. Stranke se pozivaju da prisustvuju ispitivanju. U Zakonu o parničnom postupku ne postoji odredba kojom bi se omogućilo ispitivanje svjedoka videokonferencijskim putem ili nekim drugim tehničkim sredstvom. Ako se dokazi moraju prikupiti u nekom drugom sudskom okrugu, sud može tu zadaću delegirati lokalnom okružnom sudu (*rayonen sad*) (članak 25. Zakona o parničnom postupku).

3 Ocjena dokaza

3.1 Ako stranka nije legalno pribavila dokaze, postoje li ograničenja koja sud primjenjuje pri donošenju presude?

Dokazi pribavljeni na nezakonit način ili koji se pokazuju neistinitima nakon što je uložena žalba na njih u skladu s postupkom za osporavanje pisanih dokumenata zanemaruju se pri vijećanju o presudi. Takvi se dokazi mogu isključiti iz predmeta. Isti se postupak primjenjuje na predložene dokaze koji se pokazuju nevažnima za spor.

3.2 Hoće li moje svjedočenje biti dokaz ako sam stranka u postupku?

Izjava koju je dala stranka može se prihvatiti kao dokaz ako je dana u skladu s postupkom utvrđenim u članku 176. Zakona o parničnom postupku, tj. ako je sud naložio stranci da se pojavi osobno i objasni činjenice relevantne za okolnosti predmeta.

Posljednji put ažurirano: 11/02/2020

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJP-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.